

Kirjasto- ja tietopalvelut lähellä opiskelijaa

Tiina Äärilä

Kirjastopalvelujen koordinointiyksikkö

Helsingin yliopisto tarjoaa kirjasto- ja tietopalveluja kaikilla neljällä kampuksella: keskustassa, Kumpulassa, Meilahdessa ja Viikissä. Kirjastojen paikalliskäyttö on kaikille avointa. Lisäksi verkossa on ympäri vuorokauden käytettävissä kirjastojen aineistoluettelo HELKA sekä laajat ja monipuoliset elektronisten tietoaineistojen kokoelmat.

Kirjastot opiskelijan arjessa

Opiskelujaan aloittavalle kirjastojen kurssikirja- ja lainauspalvelut ovat tärkeimpiä ja käytetyimpiä palveluja. Opiskelijakirjasto vastaa keskustakampuksen tiedekuntien: teologisen, humanistisen, oikeustieteellisen, valtiotieteellisen ja käyttäytymistieteellisen kurssikirjapalveluista. Vastaavasti Kumpulan tiedekirjasto, Terveystieteiden keskuskirjasto ja Viikin tiedekirjasto vastaavat omien kampustensa opiskelijoiden kurssikirjapalveluista.

Kirjastot tarjoavat myös koulutus-, kauko- ja tietopalveluja. Kirjastojen yhteydessä toimivissa oppimiskeskuksissa, Aleksandriassa, Minervassa, Meilahdessa, ja Viikissä on monipuolisia opiskelu- ja työskentelytiloja sekä opetusteknologia- ja tietotekniikka-alan palveluja.

Helsingin yliopiston kirjastojen käyttöoikeus on kaikilla tiedon tarvisijoilla, myös yliopiston ulkopuolisilla, ja lainaoikeus yli 15-vuotiailla Suomessa asuvilla henkilöillä.

Kirjastokortti on välttämätön

Lainaus yliopiston kirjastoissa edellyttää henkilökohtaista kirjastokorttia. Se on aina oltava mukana lainatessa, uusittaessa tai varausta tehdessä. Kortin haltija sitoutuu noudattamaan käyttämiensä HELKA-kirjastojen sääntöjä ja vastaa kaikesta kortilla lainatusta aineistosta.

Ensimmäinen kortti on maksuton. Uusi Lyyra-toimikortti voidaan myös aktivoida kirjastokortiksi. Korttia haettaessa on esitettävä virallinen henkilöllisyystodistus, myös Lyyran rekisteröinnin yhteydessä. Lukukauden alussa saattaa uusien kirjastokorttien toimitusaika olla useita päiviä.

Palauta ajoissa, auta kurssikaveriasi

Huolehtimalla lainoistasi ja palauttamalla kirjat ajoissa autat kirjojen nopeaa kiertoa.

Pääkaupunkiseudun kaupunginkirjastojen palveluista poiketen lainat on palautettava aina siihen kirjastoon, josta olet ne lainannut.

Laina-ajat vaihtelevat, mutta varaus- ja myöhästymismaksut sekä lainakiellot ovat yhdenmukaiset. Esimerkiksi kurssikirjoista kertyy sakkoa 0,35 €/vrk ja enintään 4,90 €/kirja. Asiakas voi joutua väliaikaiseen lainakieltoon myöhässä olevien lainojen tai maksamattomien sakkojen vuoksi. Perusteena on yleensä 14 vrk myöhästymisen tai yli 10 euron sakot. HELKA-tietokannassa myöhästymismaksut näkyvät reaaliajassa eli todellinen myöhästymismaksutilanne näkyy asiakkaan tiedoissa joka päivä.

Sähköposti muistuttaa

Kirjastot muistuttavat sähköpostitse eräännyvistä lainoista sekä ilmoittavat saapuneista varauksista.

Sähköposti-ilmoitus edellyttää, että kortin haltija on ilmoittanut kirjastolle voimassa olevan sähköpostiosoitteensa. Yhteystiedoissa tapahtuneista muutoksista sekä kortin katoamisesta on ilmoitettava heti kirjastoon.

Kurssikirjojen metsästys alkaa HELKasta

Painettujen kokoelmien tiedot löytyvät HELKA-kokoelmatietokannasta. Lisäksi sieltä löytyvät tiedot kirjastojen hankkimista e-kirjoista. Helsingin yliopiston kirjastojen ohella HELKassa on

myös seitsemän ulkopuolisen kirjaston kokoelmatiedot. Tiedonhaun ja aineiston paikannuksen ohella WWW-liittymän kautta voi uusia lainat ja varata lainassa olevia kirjoja. HELKA-kantaan on avoin pääsy Internetin kautta.

Suomen korkeakoulukirjastojen yhteisluettelotietokanta, LINDA, sisältää HELKAN ohella tiedot myös mm. Eduskunnan kirjaston, Helsingin kauppakorkeakoulun kirjaston ja Svenska Handelshögskolanin kirjaston sekä muiden Suomen korkeakoulukirjastojen kokoelmista. LINDA-tietokannan käyttö on maksutonta yliopiston verkkoon liitetyiltä koneilta.

HELKA-hakulomakkeen kautta (kohdasta *Vaihda tietokantaa*) pääsee suoraan myös muiden korkeakoulukirjastojen tietokantoihin sekä mm. LINDAan ja kotimaiseen ARTO-artikkelitietokantaan.

Uudistunut NELLI-portaali

Helsingin yliopiston opiskelijoiden ja henkilökunnan käytettävissä on noin 12 000 elektronista lehteä, 300 tietokantaa, 3000 tuhatta e-kirjaa sekä Early English Books Online -tietokanta, joka sisältää 100 000 nimekettä vuosilta 1470–1700, useita hakuteoksia ja sanakirjoja. Käytettävissä on myös tiedonhallinnan ja kielenhuollon apuvälineitä, mm. viitteidenhallinta- ja käännösohjelma sekä kielentarkistin.

Edellä mainitut tietoaineistot löytyvät nyt entistä helpommin uudistuneen NELLI-tiedonhakuportaalin kautta. Se auttaa tiedon etsijää hahmottamaan käytettävissä olevia oman alansa tiedonlähteitä ja tarjoaa niistä erilaisia tiedonhakumahdollisuuksia. Portaalin uuden valikon kautta pääsee nopeasti selaamaan aineistoja tieteenaloittain, aihealueittain tai aineistotyypeittäin. Osa aineistoista on vapaasti käytettävissä ja osa vain yliopiston verkossa.

Elektronisten aineistojen käyttöehdot määritellään aineistojen käyttösopimuksissa. Käyttäjien on noudatettava kunkin aineiston ehtoja. Yleiset käyttöehdot löytyvät NELLIn kotisivulta ja aineistokohtaiset käyttöehdot NELLI-tiedonhakuportaalista kunkin aineiston kohdalta (**<kuva: infologo>**).

<kuva: NELLI-valikko>

NELLI-portaalin vasemmanpuoleisen valikon kautta löydät nopeasti haluamasi aineistot tai lehdet ja pääset selaamaan NELLIn tarjoamia aineistoja tieteenaloittain, aihealueittain tai aineistotyypeittäin. Aineistojen käyttöehtoja tulee noudattaa.

</kuva>

E-aineistot kotikoneelta

Helsingin yliopiston opiskelijana kirjastojen e-aineistoja voi käyttää myös kotikoneelta. Suoraan NELLI-portaaliin tai Almaan kirjautuneena saa tietokannat käyttöönsä ja niistä voi tehdä hakuja, mutta kokotekstiaineistoihin pääsy edellyttää yliopiston verkkoon kirjautumista. Tämä onnistuu käyttämällä joko suojattua HY-VPN-yhteyttä tai autentikoivaa välityspalvelinta (*remote proxy*). Yhteys vaatii käyttäjätunnistuksen eli käyttäjällä tulee olla voimassaoleva käyttöluja johonkin yliopiston keskitettyä käyttäjätunnistusta tukevaan tietokonejärjestelmään. Lisätietoja etäkäytöstä löytyy Alman tietotekniikkapalvelukanavalta.

Opastusta tiedonhakuun

Kirjastot kouluttavat opiskelijoita tehokkaaseen tiedonhankintaan ja -hallintaan. Tarjolla on hyvin monentyyppistä koulutusta opiskelun eri vaiheisiin. Ensimmäisen vuoden opiskelijoille kirjastot tarjoavat tiedonhankinnan koulutusta osana yliopiston uutta TVT-ajokorttia. Tämän ohella mm. Opiskelijakirjasto järjestää kaikille avoimia HELKA-aineistotietokannan käyttökoulutuksia. Ensimmäiset HELKA-kurssit alkavat 12.9.

Lisäksi kirjastot järjestävät mm. erilaisia räätälöityjä kursseja mm. verkkotiedonhaunkursseja ja NELLI-koulutusta eri ryhmille sekä itseopiskeluun perustuvia verkkokursseja. Tietoa kirjastojen koulutustarjonnasta löytyy kirjastojen Alma- sekä WWW-sivuilta.

<kuva: infoavain>

Uusi Infoavain - tiedonhankinnan oppimateriaalit

Infoavain-sivustolle on koottu suomalaisia tieteenalakohtaisia tiedonhankinnan oppimateriaaleja ja tieteellisen kirjoittamisen ohjeita. Sivuston tarkoituksena on opastaa tietotyön tekijää itsenäisessä tiedonhankinnassa ja tiedon tuottamisessa. Infoavain täydentää ja laajentaa TVT-ajokortin tiedonhankintaosiossa opittuja perustaitoja ja näin syventää oman alan tieteellisen tiedon hankintataitoja.

Infoavain koostuu viidestä osiosta: *Yhteiset, Kulttuuri & Kieli, Yhteiskunta, Luonto & Tekniikka* ja *Kirjoittaminen*. *Yhteiset*-osiossa on yleistä opastusta tiedonhankintaan. Tieteenalakohtaisista osioista löytyy ohjeita eri alojen oppaisiin. *Kirjoittaminen*-osio tarjoaa opastusta tieteelliseen kirjoittamiseen, kuten viittausten tekemiseen. Valitut oppimateriaalit on kuvattu lyhyesti sekä mainittu sen tuottaja.

Lisätietoja

Helsingin yliopiston kirjastot, <http://www.helsinki.fi/kirjastot/>

HELKA, <http://www.helsinki.fi/helka/>

NELLI-portaali, <http://www.nelliportaali.fi>

Infoavain, <http://www.helsinki.fi/kirjastot/infoavain/>